

מראי מקומות- זבחים פ"ד

מטמא) שזרקו הדם, אם עלו ירדו. אבל הרמב"ם סותר עצמו במקו"א, דמבואר דס"ל דאם הזר מקבל הדם, הדם קדוש לזריקה. וביאר, שיש לחלק בין דין הדם עצמו ובין דין האימורין, דמש"כ הרמב"ם דבשאר פסולין חוץ מטמא, דאם עלה הדם דירדו, כוונתו דאם עלה הדם, דמ"מ האימורין צריכין לירד. אבל לגבי הדם עצמו, אז ס"ל להרמב"ם דאם עלו לא ירדו, דנעשה כלחמו של מזבח, אבל מ"מ אין בהם דין זריקה כלל, וכדי שנאמר לגבי האמורין דאם עלו לא ירדו, אז צריך להיות שיהי' עכ"פ זריקה, וזריקת פסול אינו זריקה בכלל, ולכן האימורין צריכין לירד. ובגליונות והערות שם, הביא משיעורי עיון התלמוד דביאר דברי הגר"ח, שיש ב' ענינים בזריקת הדם, יש עבודת הדם בעצמו, ויש עבודת הדם כלפי הקרבן, ונהי דלא חל זריקת פסולין כלפי דין עבודת הדם בהקרבן, אבל עכ"פ יש דין זריקה בנוגע לדם עצמו. וע"ע בחזון איש (י"ט, ג') דג"כ מצדד לחלק כדברי הגר"ח בין הדם לגבי האימורין ולגבי הדם עצמו, אבל כ' דאינו מסתבר לחלק כן, דאם אי' דדם שעלה לא ירד, א"כ מסתבר הוא שגם יהי' נחשב זריקה לענין האימורין.

ה) ר' יהודה אומר שנשחט בלילה ונשפך דמה וכו'- הק' הלקוטי הלכות (זבח תורה ד"ה ואלו), הרי רש"י פי' בריש מתני' דהלך מיירי בדם או אימורים. וא"כ, למה לא פליג ר' יהודה גם לענין דם שלן, הרי כיון שלן הדם, שוב אי אפשר לזרוקו וא"כ לימא דא"כ אם עלו האימורין דתדר. וכ' דאולי מיירי דאף דלן הדם, מ"מ זרק הדם אח"כ, וא"כ עדיף הוא מנשפך הדם, דאף דמדינא לא הי' דינו לזרוק הדם, אבל כיון דלמעשה זרק הדם, זה מכשיר האימורים, וממילא אם עלו לא ירדו. אולם כ' כל זה בדעת תוס', דמשמע דנזרק הדם, אבל מסתימת לשון הרמב"ם משמע דאפי' אם לא נזרק הדם יהי' הדין כן, ונתקשה הלקוטי הלכות בזה, מ"ש מנשפך דמה, ע"ש.

א) נסכים הבאין בפני עצמן לדברי כולן ירדו- פרש"י, ר' יוסי ור"ע ור' יהושע. דהיינו, דכיון דר' יהושע ס"ל דרק מה שראוי לאישים אם עלו לא ירדו. והעיר הרש"ש, דע"כ צ"ל דשי' ר"ל הוא דמתנדב יין, מנסכו לספלים, ודלא כשי' שמואל לקמן (צא:) דס"ל דמזלפו לאישים, דלפי שמואל הרי שפיר ראוי לאישים, וא"כ גם לר' יהושע י"ל דאם עלו לא ירדו. אלא דהעיר, דא"כ מאי פריך הגמ' פשיטא, לימא דבא ר"ל לחדש דלא כשמואל. וכ' דעכצ"ל דס"ל להש"ס דכיון דאי' סתם משנה במנחות דלא כשמואל, א"כ אין חידוש לפסוק דלא כוותי'. והוסיף, דלפי"ז א"ש מה שפסק הרמב"ם דלא כשמואל, דסתמא דהש"ס ס"ל דפשוט דלא כוותי'.

ב) מתנדב אדם מנחת נסכים- ע' בשפת אמת דכ' להסתפק אם אדם יכול לנדב דוקא מנחה עם יין, דאז המנחה אינה נקמצת רק כליל, כדין מנחת נסכים, אבל להתנדב מנחה בלי יין ושתהי' כליל אין לנו, ומסיק דיכול לנדב אף מנחה בלא יין, כיון דהיין אינו מעכב.

ג) מנחתם ונסכיהם למחר- ע' ברש"י בתמורה (יד. ד"ה מנחתם) דכ' דמיירי שלא נזדמנו לו נסכים עכשיו, ומשמע דרק בכה"ג מותר לנסך למחר. ובתוס' בר"ה (ל:) אי' דלכתחלה צריך להביא הנסכים עם הקרבן כדי שיהי' יכול לומר שירה, דבלילה אין אומרים שירה, ואף אם הביא הנסכים ביום אחר, מיבעיא להגמ' אם אמרי' שירה ע"ז או לא. ויוצא דלפי תוס' יהי' דין זה נוגע רק בקרבן ציבור, דאיכא שירה, אבל בקרבן יחיד, אף לכתחלה יהי' יכול להביא נסכיו לאחר זמן. אולם ע' ברמב"ם (מעה"ק ב', י"ב) דכ' דמביא אדם קרבנו היום ונסכיו אחר י' ימים, א' יחיד וא' צבור, ומשמע מדבריו דבין בקרבן יחיד ובין בקרבן ציבור מותר לכתחלה לנסך לאחר י' ימים.

ד) ושקבלו פסולין וזרקו את דמו- ע' בחי' הגר"ח על הרמב"ם (פסוהמ"ק י"ד, ב') דהעיר דהרמב"ם פסק דכל הפסולין (חוץ

זרקוהו פסולין דאע"פ שעלו ירדו, הרי לא מצינו לו אלא ג' מיעוטינן. ותי' דכל כה"ג הוי כנשפך דמה או גריע מיני' [וצע"ק, דאם גריע מיני', א"כ מהכ"ח למעט נשפך דמה, לימעיט קבלו פסולין ותו לא, וצ"ע].

(א) א"ר יוחנן השוחט בהמה בלילה בפנים והעלה בחוץ חייב, לא תהא פחותה משוחט בחוץ ומעלה בחוץ- הק' האילת השחר, מה שיין להביא רא' משוחט בחוץ, הא פסול דהעלאה בחוץ הוא משום פסול יוצא, וזה שיין גם בשוחט בחוץ, וא"כ שפיר י"ל דאף דשוחט בחוץ, העלאה בחוץ הוא על דרך פסול השחיטה, וא"כ שפיר הוי חייב על העלאה בחוץ, ומה שיין להביא רא' מזה לשחיטה בלילה, וצ"ע (אולם הוסיף, דזה פשוט דלא שיין להביא רא' כלל אלא לפסולי שחיטה, אבל אם יש פסול אחרת, ודאי פשוט הוא דאין להביא רא', ואז ודאי יחי' פטור על העלאה חוץ.

(ו) כל שפסולו בקודש, וכו'- פרש"י, דפסולו בקודש היינו דאירע פסולו משבא לעזרה, בזה ס"ל לר"ש דהקודש מקבלו, משא"כ אם אירע פסולו מעיקרא. אבל תוס' כ' דפסולי בקודש היינו שאירע לאחר שחטה ונתקדש בכלי. וע"ע בתוס' לעיל (סח: ד"ה אמר) בהגה"ה, דכ' דפסולו בקודש היינו שפסול זה אית בי' הכשר בעלמא בקודש, בזה אמרי' דהמזבח מקדשו, וכן הוא בשטמ"ק כאן. וע' במנחת אברהם שהביא מהגרי"ז לפרש שי' רש"י, דאין כוונתו דבפועל נעשה הפסול לאחר שבא לעזרה, אלא דפסולו בקודש היינו פסול דשיין לעזרה, זה נחשב פסולו בקודש, אבל פסול דשיין להיות חוץ מעזרה, למשל רובע ונרבע, שפיר הוי זה נחשב דאין פסולו בקודש, אפי' אם במקרה נעשה בעזרה.

(ז) ר' חנינא סגן הכהנים אומר, דוחה הי' אבא את בעלי מומין מע"ג המזבח- ע' באילת השחר דנתקשה בזה, איך שיין שהיו מביאין בעלי מומין על המזבח, הי' להם לבודקם קודם שחיטה אם יש להם מום או לא. עוד כ' שם להוכיח מהצד בגמ' דפי' דמה דדוחה אותם הי' כלאחר יד, נראה מזה דאף קדשים פסולין צריך לנהוג בהם בכבוד.

(ח) כשם שאם עלו לא ירדו, כן אם ירדו לא יעלו- ע' בשפת אמת שנתקשה בלשון "כשם", וצידד דאולי כמו דאין המזבח מקדש אא"כ מעלהו שם לדעת, וכמו דכלי שרת אינו מקדש אלא לדעת, א"כ י"ל דה"ה דמה שאם ירדו לא יעלו, זהו רק אם הורידו בדעת, אבל אם נפל מעל המזבח, אולי ככה"ג אין איסור להעלותו. אולם ע' מש"כ שם להוכיח מהסוגיא דגם אם ירד שלא בכוונה, דין הוא שאם ירד דאינו עולה.

(ט) זאת היא העולה הרי אלו ג' מיעוטינן- כ' הריטב"א בנדה (מ.) דלא אמרי' בזה דאין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות, דכיון דמשכח מיעוטא לכל חד וחד, אמרי' דממעט ואינו מרבה. ועוד כ' שם, דאי"צ ריבוי שם, וא"כ אמרי' דבאמת בא רק למעט.

(י) שקבלו פסולין וזרקו את דמו- הק' הריטב"א בנדה (מ:), מהיכי ממעט ר' יהודה אם